

Ringsted Kommune
Center for Klima og Vækst
Natur og Miljø
Rønnedevej 9 · 4100 Ringsted
Høringssvar indsendt til mailadressen:
naturhoering@ringsted.dk

Sorø d. 5. april 2024

VKST's høringssvar vedr. forslag til nyt vandløbsregulativ for Ringsted Å

Baggrund

På baggrund af en forespørgsel fra Øvre Suså Vandløbslaug, udarbejdede VKST (daværende Gefion) d. 7. februar 2018 et notat om vandløbsregulativet for Ringsted Å's lovlighed (Bilag 1). Det konkluderes bl.a. i notatet, at hele regulativet af 18. juni 1996 for Ringsted Å er i strid med vandløbsloven. Det er Ringsted Kommunes ansvar at lovliggøre regulativet, jf. Vandløbsloven.

På baggrund af notatet blev der d. 14. september 2018 holdt et dialogmøde mellem VKST (Gefion) og Ringsted Kommune med deltagelse fra forvaltning, udvalgsmedlemmer samt den daværende borgmester. På dialogmødet anerkendte Ringsted Kommune, at vandløbsregulativet var ulovligt, og at der derfor skulle udarbejdes et nyt lovligt regulativ.

I 2020 blev VKST (Gefion) inviteret til en møderække, hvor vi sammen med øvrige interesseorganisationer fik muligheden for at give indspil til kommunens udkast til en ny regulativskabelon, som kunne danne grundlag for nye regulativer i kommunen. Siden da har VKST ikke været inviteret til eller involveret i udvikling af regulativ eller forslag til regulativ for Ringsted Å. Undtagelsen er dog et orienteringsmøde med forvaltningen d. 28. november 2023.

Høringssvar vedr. forslag til nyt vandløbsregulativ for Ringsted Å

Proces og manglende lodsejerinddragelse

VKST har kendskab til, at Øvre Suså Vandløbslaug gennem længere tid har forsøgt at indgå i en dialog med kommunen om det kommende regulativ. VKST har ligeledes anmodet den tidligere borgmester om et møde forud for offentliggørelsen af forslag til et nyt regulativ, men Ringsted Kommune har afvist dialogen med både vandløbslaug og VKST.

VKST er ærgerlige over at mange lodsejere på de tre netop afholdte høringsmøder har fået det indtryk, at VKST har godkendt forslaget til nyt regulativ, det har VKST ikke. VKST har givet indspil til en regulativskabelon, men har på intet tidspunkt været involveret i udarbejdelsen af forslaget til regulativ for Ringsted Å eller godkendt det. VKST tager derfor afstand fra kommunens kommunikation vedr. dette forhold.

Tidligere indspil til regulativskabelon i 2020

VKST sendte en række konkrete anbefalinger til en ny regulativskabelon i 2020. Desværre kan vi konstatere, at kommunen på flere centrale områder ikke har lyttet til vores anbefalinger. Det gælder eksempelvis:

- VKST har ønsket et entydigt og præcist formuleret regulativ og har henvist til regulativ i Slagelse, som er på 9 sider og redegørelsen på 11 sider. Et entydigt og præcist regulativ minimerer risikoen for konflikter mellem vandløbsmyndigheden og mellem naboer. Regulativet for nedre Ringsted Å er på 25 sider og redegørelsen på 58 sider.
- Regulativet for øvre Ringsted Å giver kommunen mulighed for at udskifte aflejringer af sand, slam og mudder med nyt, groft bundmateriale eller gydegrus. VKST har påpeget, at ilægning af ny bund kun kan foretages efter vandløbslovens restaureringsbestemmelser og ikke gennem et vandløbsregulativ. Regulativforslaget er i vores optik på dette punkt ulovligt i forhold til Vandløbsloven.
- Ved at ændre regulativtypen A/h til teoretisk skikkelse på øvre Ringsted Å, skal en oprensning foretages på grundlag af en specifik vandspejlshævning. VKST har anbefalet, at der skal benyttes en specificeret bundhævning som kriterium for en oprensning – efter forbillede fra regulativer fra Slagelse. Metoden tilgodeser i højere grad afvandingsinteresserne, da risikoen for bundaflejringer på mere end 10 cm reduceres, hvilket vil være i overensstemmelse med praksis fra det gamle regulativ. Alternativt vil lodsejerne med det nye regulativ få en forringelse af afvandingen sammenlignet med det gamle regulativ.
- VKST anbefalede at anbefalingerne fra "Rapport fra ekspertudvalget til ændret vandløbsforvaltning" og de 2 faglige udredningsprojekter udarbejdet af Miljøstyrelsen blev fulgt. Det har Ringsted kommune ikke gjort på væsentlige forhold som f.eks. klimaeffekter. Kommunen har heller ikke fulgt anbefalinger om, at hvor der er afvandingsinteresser kan afvandingen sikres ved en ny regulativtype, hvor QH-regulativer udvides med vedligeholdelse efter teoretisk skikkelse.

VKST anbefaler fortsat, at kommunen i langt højere grad anvender ekspertudvalgets anbefalinger samt anbefalinger fra de 2 faglige udredningsprojekter ved udarbejdelsen af nye vandløbsregulativer. VKST's indspil til kommunen kan læses i Bilag 2. Vi opfordrer til, at ovenstående forhold samt tidligere indspil indarbejdes i det nye regulativ for Ringsted Å.

Ringsted Kommune forholder sig ikke til, at udgangspunktet er et ulovligt regulativ, der skal lovgiggøres

Der hersker ingen tvivl om, at hele regulativet af 18. juni 1996 for Ringsted Å er i strid med vandløbslovens bestemmelser. Lovliggørelse skal ske ved en ændring af Regulativet for Ringsted-Å, jf. procedurerne i bekendtgørelse nr. 1437 af 11. december 2007 om regulativer for offentlige vandløb.

Det væsentligste er, at der for delstrækning 6600 – 17.940 af Ringsted Å fastlægges en dimension eller vandføring for vandløbet. Ved fastlæggelsen af vandløbets fysiske tilstand bør der tages udgangspunkt i vandløbets fysiske faktiske tilstand (skikkelse eller vandføringsevne). Samtidig må det sikres, at de bestående afvandingsmæssige interesser tilgodeses.

I Ringsted Å er der tale om, at vandløbets fysiske, faktiske tilstand er opstået som følge af, at der er vedligeholdt efter ulovlige bestemmelser om vandløbets dimension i regulativet. Ringsted Å har været vedligeholdt efter det siden regulativet blev vedtaget i 1996. Der opstår derfor en problemstilling i forhold til, om den nuværende tilstand retligt kan lovgiggøres gennem en regulativændring.

VKST synes, at det er stærkt problematisk, at kommunen for midt- og nedre del har udarbejdet en grundkurve til Qh-regulativ uden at forholde sig til og redegøre for, om den nuværende tilstand

retligt kan lovliggøres ved en regulativændring. Det mener VKST ikke man kan gøre, og derfor er de fastsatte grundkurver i forslaget til regulativet for Ringsted Å forkerte og i værste fald ulovlige.

Derudover vurderer Ringsted Kommune, at en kravkurve på 50 cm over grundkurven er i overensstemmelse med den naturlige variation af vandstanden i Ringsted Å fra Vestmotorvejen til udløb i Suså. Når kravkurven overskrides, skal der i et Q/h regulativ ske oprensning. Men af forslaget fremgår det, at der skal indgå en række kommunale vurderinger inden en oprensning kan ske når kravkurven overskrides. Det er VKST's vurdering, at grundkurve og kravkurve i regulativforslaget er konstrueret så det er meget tvivlsomt, om der nogensinde indtræder en situation, hvor åen skal oprenses. Kommunen skriver, at det nye regulativ fastholder Ringsted Å, midt og nedre del, som et naturvandløb, uden særlige krav til vandløbets skikkelse, og hvor der ikke skal ske oprensning af vandløbet. Det er dybt problematisk i forhold til de lodsejere, hvis markdræn og afvandingsforhold i dag er forringet som en følge af en ulovlig og manglende vedligeholdelse.

Det mest hensigtsmæssige og korrekte udgangspunkt for udarbejdelsen af et nyt regulativ bør tage udgangspunkt i vandløbets fysiske faktiske tilstand sammenholdt med den sidste gyldige opmåling og fastlagte dimensioner for vandløbet. Jf. vandløbsloven, herunder Cirkulære nr. 21 af 26. februar 1985 om vandløbsloven, pkt. 7.2. om regulativernes indhold samt Skov- og Naturstyrelsens Notat til inspiration for vandløbsmyndigheder, Udarbejdelse af vandløbsregulativer, fra 2007.

Grundlæggende skal en vandløbsvedligeholdelse sikre, at dimensionerne ikke bliver mindre end det, der er fastsat i regulativerne. For Ringsted Å er der ikke angivet dimensioner for skikkelsen i regulativet, men Vandløbslovens § 27 fastsætter, at vandløb skal vedligeholdes så det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, hvilket for offentlige vandløbs vedkommende vil sige den regulativmæssige skikkelse eller vandføringsevne. Sædvanlig vedligeholdelse af vandløb er ikke omfattet af forbuddet i Naturbeskyttelseslovens §3 mod ændring i tilstanden af vandløb, idet sædvanlig vedligeholdelse netop tilsigter at opretholde den hidtidige tilstand.

Ringsted kommune har tilsidesat lovgivningen og vedligeholdelsen efter §27 i Vandløbsloven, da Ringsted Å i dag strækingsvis har store slamaflejringer, hvor markdræn ligger 40 – 50 cm under slamlaget. Da markdræne blev anlagt i 1970'erne, havde de frit udløb 20 cm over vandløbsbunden. Dermed har Ringsted kommune ikke overholdt §27 i Vandløbsloven, hvor det fremgår, at vandløb skal vedligeholdes så det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres.

Ringsted Kommune burde kortlægge afvandingsinteresserne og natur/miljøinteresserne langs Ringsted Å pr. strækning for at kortlægge konsekvenserne af den ulovlige (manglende) vedligeholdelse og for fremadrettet at målrette vedligeholdelsen efter interessebehovet.

Der skal eventuelt forud for en revision af regulativet efter en konkret vurdering ske en "fysisk lovliggørelse" af visse strækninger. Det kan indebære, at der skal foretages en regulerings sag, jf. vandløbslovens §17. Da hele Ringsted Å er registreret som beskyttet vandløb, vil en regulering skulle ske med dispensation fra Naturbeskyttelseslovens §3. Miljø- og Fødevarerklagenævnet har ved en afgørelse i 2015 forholdt sig til dette spørgsmål. Nævnet stadfæstede en dispensation givet efter naturbeskyttelseslovens §3 til en oprensning til regulativmæssig tilstand med henvisning til, at kommunen havde forsømt sin vedligeholdelsespligt jf. regulativet. Nævnet vægtede i sagen særligt hensynet til lodsejernes forventning til vandløbets vandføringsevne.

Ulovlig tilstandsændring af §-3 beskyttet naturarealer

Som nævnt anser VKST grundkurven for **midt- og nedre del** for at være fastsat forkert og i værste fald fastsat på et ulovligt grundlag. Med en kravkurve på yderligere 50 cm over grundkurven, vil det med øget nedbør og mangelfuld vedligeholdelse medføre endnu højere vandspejl og oversvømmelser.

I §3 beskyttet naturarealer må tilstanden ikke ændres. Hvis ikke kommunen sikrer en fremtidig vandføring i åen vil flere og større naturarealer oversvømmes og dermed ændre tilstand, hvilket er en ulovlig tilstandsændring fordi kommunen bevidst har valgt ikke at vedligeholde åen.

Eventuelle erstatningskrav

Ringsted kommune kan ikke dokumentere at have overholdt oprensings- og vedligeholdelsespligten i Ringsted Å **midt- og nedre del**, og derfor vil kommunen kunne komme i en situation, hvor den er erstatningsansvarlig i forhold til oversvømmelse.

Ulovlige kommunale retningslinjer

Ulovlig kommunal retningslinje

Af forslaget til vandløbsregulativet fremgår kommuneplanens retningslinjer for håndtering af store regnmængder. Det fremgår, at ved ekstremregn må vand ledes til lavtliggende ubebyggede områder (lavbundsarealer), herunder landbrugsarealer. Disse arealer kan benyttes til opbevaring af vand i perioden efter.

Når kommunen leder vand til lavtliggende landbrugsarealer, er det i strid med Vandløbsloven. Ingen må uden tilladelse bortlede vandet fra vandløb, forandre vandstanden i vandløb eller hindre vandets frie løb. Som teksten fremstår i forslaget til regulativ og redegørelse, er kommuneplanens retningslinjer i strid med Vandløbsloven. Som minimum burde det fremgå, at kommunen har erstatningspligt overfor skader forårsaget af, at kommunen leder vandet til lavtliggende landbrugsarealer.

Kommunens retningslinjer skal rettes, så de er i overensstemmelse med lovgivningen.

Manglende målopfyldelse af vandrammedirektiv skyldes mangelfuld vedligeholdelse og misforstået naturhensyn

Bredejere som gennem mange år har boet langs Ringsted Å beretter, at der førhen var mange fisk i åen, og det var muligt at sejle på åen. I dag vokser der på lange strækninger uønskede arter som siv, dunhammer, pindsvineknop og dueurt. På lange strækninger forsvinder vandspejlet om sommeren på grund af grødevækst og det er umuligt at sejle på åen. Det er velkendt, at den stivstænglede plantevækst reducerer afstrømningen, og det er nærliggende at antage, at de manglende fisk skyldes stillestående og iltfattigt vand som følge af den overdrevne grødemængde på lange strækninger af åen.

På trods af, at Ringsted Å i knap 40 år har henligget (og ulovligt betegnet) som et naturvandløb med meget begrænset vandløbsvedligeholdelse, har det ikke medført målopfyldelse i forhold til vandrammedirektivets krav om god økologisk tilstand. Den hidtidige vandløbsforvaltning har i den forbindelse spillet fallit og en fortsættelse af den vandløbsforvaltning vil ikke medføre målopfyldelse af vandrammedirektivets krav. Der er behov for en mere moderne forvaltning for at opnå den nødvendige målopfyldelse.

Det nuværende forslag til nyt regulativ for Ringsted Å løser ikke ovenstående problemer. I nabokommuner har man for længst inddraget nye vedligeholdelsesmetoder, som kan forbedre de miljømæssige forhold i vandløbene.

En af de nyere vedligeholdelsesmetoder er anvendelse af den såkaldte grødepincet. I modsætning til den traditionelle vedligeholdelse med mejekurv anses grødepincetten som langt mere miljøvenlig og skånsom. Hvor mejekurven klipper grøden, kan grødepincetten tage fat om hele planten og trække rodnettet med op. Mejekurven efterlader de uønskede vandplanter rodnet helt intakt, hvilket medfører en hurtig genvækst og dermed et nyt vedligeholdelsesbehov. Derudover risikerer man at skade fiskene.

Grødepincetten kan præcist fjerne de uønskede vandplanter inklusive deres rodnet, uden at lave væsentlige forstyrrelser af hverken vandløbsbund eller fisk. Samtidig bliver ønskede vandplanter i vandløbet. Der frigives plads til, at ønskede vandplanter som f.eks. vandstjerne eller vandranunkel kan få bedre plads i vandløbet fx ved udplantning eller ved naturlig rekolonisering. Det primære formål med grødepincetten i Ringsted Å er at få genskabt et åbent vandspejl med ønskede vandplanter, og hvor vandet kan løbe frit og naturligt. Det vil også give mulighed for sejlads på åen igen.

Løsning: Helhedsplan for natur, miljø, afvanding og klimatilpasninger

Ifølge nedbørsdata fra DMI er den gennemsnitlige årsnedbør steget med 100 mm siden 1950. DK2020-klimaplanen skal også med virke til at gøre kommunen klimarobust inden 2050. Som en del af DK2020-arbejdet har kommunen forpligtiget sig til at udarbejde nye risikovurderinger for oversvømmelse og udvælge konkrete områder, der skal udarbejdes handlingsplaner for. Arbejdet bygger oven på kommuneplanerne, hvor kravet er, at en udpegning af oversvømmelses- og erosionstruede områder, suppleres med en skadesvurdering og en prioriteret handlingsplan.

I VKST's optik vil forslaget til regulativ for Ringsted Å medføre øgede udfordringer med oversvømmelser af mark- og naturarealer. VKST savner, at Ringsted kommune laver en forvaltningsplan for Ringsted kommune og for Ringsted Å, hvor også mark- og naturarealer sikres mod oversvømmelser.

En helhedsløsning for Ringsted Å skal sikre både afvanding men også naturarealer og medføre målopfyldelse af miljømål. En helhedsløsning indeholder derfor elementer som etablering af vådområder, klimasøer og etablering af dobbeltprofiler. Ringsted Å er kun et delelement af en større helhedsplan. Derfor bør der udarbejdes en forvaltningsplan for Ringsted Å med tiltag i forhold til natur, miljø og afvanding, inden der udarbejdes et fremadrettet regulativ.

Vi vil afslutningsvis med dette høringssvar opfordre Ringsted Kommune til at lave en reel borger inddragelse omkring udarbejdelsen af et regulativ for Ringsted Å samt gennemføre de ændringsforslag, som VKST (Gefion) har foreslået.

Med venlig hilsen

Kurt Pedersen

Bestyrelsesmedlem i VKST

Torben Hansen

Formand for VKST